

IZVEŠTAJ O POŠTOVANJU STANDARDA JAVNOG ŽIVOTA U SRBIJI MART 2009.

YUCOM

Izveštaj je sačinio Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM u okviru projekta „**Jačanje kapaciteta lokalnih branitelja ljudskih prava i uvođenje standarda javnog života u Srbiji**“ koji se realizuje uz finansijsku pomoć Evropske Unije. Sadržina ovog dokumenta predstavlja isključivu odgovornost YUCOM-a i njegovih projektnih partnera i ni na koji način ne odražava stavove Evropske Unije.

nesebičnost

Nosioci javnih funkcija treba da donose samo one odluke koje su u skladu sa javnim interesima. Ne bi trebalo to da čine iz finansijske ili materijalne koristi za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

integritet

Nosioci javnih funkcija ne bi trebalo da budu pod bilo kakvom finansijskom ili drugačijom obavezom prema pojedincima ili organizacijama sa strane koji bi mogli da utiču na njih u vršenju službenih dužnosti.

objektivnost

U obavljanju javnih poslova, uključujući tu i postavljanje na javne funkcije, dodeljivanje poslova ili preporučivanje pojedinaca za nagrade i beneficije, nosioci javnih funkcija treba da donose odluke na osnovu kvaliteta.

odgovornost

Nosioci javnih funkcija odgovorni su za svoje odluke i postupke javnosti i moraju da se potčine svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji.

otvorenost

Nosioci javnih funkcija treba da budu što je moguće otvoreniji u vezi sa svim odlukama i postupcima koje preduzimaju. Moraju da obrazlože svoje odluke i da uskrate informacije samo kada širi javni interes to jasno zahteva.

poštenje

Nosioci javnih funkcija imaju obavezu da prijave svaki privatni interes koji ima veze sa njihovom javnom dužnosti i da preduzmu korake za razrešenje konflikata koji se pojavljuju na način koji štiti javni interes.

lični primer

Nosioci javnih funkcija treba da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom.

REZIME

U martu 2009. godine standardi javnog života prekrešeni su više puta, a kako smo u prethodnom periodu isključivo beležili negativne pojave, tj. kršenje sedam standarda javnog života, potrudili smo se da nadjemo i pozitivne primere poštovanje javnih standarda. Napominjemo da su se navedeni primeri standarda, njihovo kršenje i poštoanje mogli pronaći u medijima tokom jednog dana, što samo pokazuje veliku upotrebnu vrednost standarda javnog života i učestalost njihovog pojavljivanja u svakodnevnom životu.

Pred vama su tekstovi koji predstavljaju najkarakterističnije primere. Tako, u dnevnim novinama „Politika“ u tekstu pod nazivom „Unutrašnja kontrola“ (01.03.2009) naći ćete primer poštovanja niza standarda javnog života **Odgovornost, Poštenje, Lični primer**. Potom u dnevnim novinama Blic (1. mart 2009. godine) obrađena je tema putovanja na Kubu državnih funkcionera o trošku države i efektima tih putovanja, njihovoj srazmernosti. Kao standardi koji su povezani sa ovakvim ponašanjem državnih funkcionera prepoznati su **nesebičnost, odgovornost i lični primer**. I na kraju, obrađujući temu koja je naizgled van politike, a to je kultura, nailazimo u tekstu i Blicu (01.03.2009.) na nepoštovanje standarda **objektivnosti** u postupku postavljenja direktora pozorišta u Beogradu.

I UVOĐENJE UNUTRAŠNJE KONTROLE U POLITIČKE STRANKE

Standardi:

broj 4: Odgovornost

broj 6: Poštenje

broj 7: Lični primer

Politika 1. mart 2009. godine, tekst Ivana Anojčić

Naslov teksta: „Unutrašnja kontrola“

Sredinom februara predsednik stranke G17 plus Mlađan Dinkić je na mesto predsednika Disciplinske komisije postavio Željka Ivanjija, poslanika, koji će s još dva člana, na osnovu rezultata dobijenih posmatranjem i sakupljanjem podataka praktično odlučivati o „podobnosti“ partijskih kolega.

Disciplinska komisija je formirana kako bi članovi koji krše stranačku disciplinu i Statut, ali i moralna načela, bili isključeni iz nje.

Ivanji kaže da je moguće da se u partiji ne zna koliko njihove kolege imaju novca. „Nemamo bazu funkcionera i podatke o njihovim primanjima. Baza se upravo pravi pa ćemo imati uvid u stanje za oko 4.000 funkcionera od lokalnog do državnog nivoa. Moj zadatak će biti da proverim njihov status, koliko imaju funkcija i koliki su im prihodi. Stranka mora da proceni da li neki njeni članovi primaju mnogo novca za rad u upravnim odborima jer to je možda zakonski u redu, ali nije moralno u ovoj situaciji.“ On kaže da će moći da donosi odluke o prestanku članstva onima za koje utvrdi da su se pored kršenja Statuta i stranačke discipline ponašali nemoralno i primali visoke nadoknade za rad na funkcijama do kojih su došli samo zahvaljujući članstvu u G17 plus. Pored toga, kontrolisaće se da li su svi članovi stranke prijavili imovinu, a oni koji nisu biće isključeni iz stranke.

Ivanji ne poriče da partije nagrađuju svoje ljude, odnosno da se plaća za partijski aktivizam, ali kaže da je to deo kadrovske politike ko će biti na kojoj poziciji. „Insistiracu samo na profesionalizmu i nijedan član neće moći da bude na čelu neke firme samo zato što je lepio plakate za izbore.“ Predsednik partije je nedavno rekao da će iz partije izbaciti sve kojima je novac popio mozak. Da li takvih ima u G17 plus i da li će otkrivanje mangupa u sopstvenim redovima koristiti ili štetiti partiji? „Svesni smo da takvih ima, ali ih nema mnogo. Želimo da na najmanju moguću meru svedemo pojavu još jednog Krišta u stranci. Šteta za stranku je nastala kada je javnost opravdano reagovala. Ali, institucije nisu. Voleo bih da se oni koji su u sukobu interesa sami prijave.“ Ivanji ne očekuje da će imati više prijatelja zbog novog

zadatka, ali tvrdi da će biti više iskrenih članova stranke. „Osnivanje Disciplinske komisije je dobro za stranku, to je i poruka drugim partijama i državnim institucijama.”

On kaže da G17 plus objavljuje svoje račune. „Postoji sistem kontrole, a ja dostavljam finansijske izveštaje stranke. Ako neko kaže da G17 plus krije račune preuzeću krivicu na sebe.” Ivanji objašnjava da će i neprijavlivanje imovine za njihove članove biti sankcionisano i da bi svi koji „zaborave” na ovu obavezu trebalo da budu kažnjeni novčano pa i kaznom do zatvora.

Predsednik Disciplinske komisije obećava da će članove koji su se ogrešili o pravila javno imenovati. Ali, pre toga oni će moći da se žale stranačkom sudu časti. „Neću da sečem, hoću da kažem svoj stav i da preduzmem mere protiv onih koji to zaslužuju.”

* * *

Iako interna kontrola, formirana u okviru stranke G17 plus, ima sigurno pozitivan prizvuk i može se kvalifikovati kao poštovanje niza standarda javnog života (Odgovornost, Poštenje, Lični primer...), ostaje otvoreno pitanje obaveze države da sistemski uredi ovu oblast kako ne bi dolazilo do sukoba interesa, nesrazmernog bogaćenja članova stranaka postavljenih na funkcije (najviše u javnim preduzećima). Stranka može preuzeti odgovornost, ovim i sličnim merama, s tim što javnost mora voditi računa o datim obećanjima i vršiti proveru funkcionisanja sistema kontrole (u ovom slučaju unutrašnje kontrole), zahtevati objavljivanje izveštaja, nalaza, preduzetih mera, kako se ovakve akcije ne bi svele samo na deklarativno sračunate poduhvate u predizbornom periodu.

Takodje, javnost mora vršiti pritisak na političke stranke da objavljuju finansijske izveštaje, što one poslednjih godina nisu radile uredno. Izveštaji o izbornim kampanjama, tj o prikupljanju i trošenju sredstava su još sporniji i zahtevaju posebnu obradu.

II PUTOVANJA NA KUBU O DRŽAVNOM TROŠKU

Standardi:

Broj 1. Nesebičnost

Broj 4. Odgovornost

Broj 7. Lični primer

Izvor Blic, 01.03.2009.

Tekst: Da vidim još Kubu

Kuba, omiljena turistička destinacija mnogih svetskih turista, postala je poslednjih godina pravi magnet za domaće političko-privredne delegacije. Imuni na kubanske cigare, ples, muziku nisu bili ministri, predsednici komora, državni sekretari, umetnici. Klubu posetilaca Kube o državnom trošku uskoro će se pridružiti i predsednica parlamenta.

Posete su obično krunisane potpisivanjima i izjavama o potencijalima za saradnju, ali ostalo je samo na potencijalima, jer su rezultati zasad prilično mršavi.

Samo u poslednje četiri godine na Kubi je boravilo osam državnih delegacija, a posle 2000. više od deset. Osim gomile potpisanih dokumenata i memoranduma, izvoz je bio simboličan, a u nekim godinama ga nije ni bilo. Kubanski izvoz u Srbiju je vredniji, ali je mali, i prošle godine iznosio je 448.000 dolara. Nema investicija između dve zemlje, a glavni problem, dugovanje Kube prema Srbiji od 180 miliona dolara, još nije rešen. Ipak, u Privrednoj komori Srbije (PKS) kažu da ima naznaka za međusobnu saradnju.

Prošle godine je zahvaljujući prodaji piva, hard diskova i akumulatora, izvoz na Kubu dostigao 260.000 dolara. Nijedan od ovih proizvoda ne spada u prioritetne za saradnju. Kubanci su stalno nešto prodavali Srbiji, a prošle godine njihov izvoz je iznosio 480.000 dolara. Sa Kube su redovno stizali rum, cigarete, mineralne rude i otpaci metala, a poslednjih godina ovome su se pridružila i životinjska ulja i masti, eterična ulja, toaletni preparati. Da li zbog loših pregovora ili pronalaska boljih tržišta, tek Kubanci su prestali da u Srbiju izvoze kokosov orah.

Poslednji je od naših političara na Kubi boravio Tomica Milosavljević, ministar zdravlja. Potpisan je Memorandum o saradnji u zdravstvu i medicinskim naukama. Četvorodnevna poseta se osladila ministru pa je ostao još nedelju dana, istina, o svom trošku. Trenutno je u toku „konkurs“ za popunu parlamentarne delegacije koja će ove godine otputovati na Kubu. Kubanski ambasador je pre nekoliko dana pozvao Slavicu Đukić-Dejanović, da poseti Havanu. Naravno, ona je to sa zadovoljstvom prihvatila.

* * *

Osim dugačkog spiska političara koji su u proteklim godinama putovali na Kubu i čija su putovanja finansirana iz budžeta Srbije, što će se verovatno koristiti u političkim kampanjama, neophodno je analizirati ovo pitanje i iz ugla poštovanja

standarda javnog života. Tako se odmah primećuje da je ovakvo ponašanje u suprotnosti sa standardom nesebičnosti koji nosiocima javnih funkcija nalaže donošenje odluka koje su u skladu sa javnim interesima. Dugi element ovog standarda političarima nalaže da prilikom obavljanja svoje funkcije ne treba da imaju u vidu finansijsku ili materijalnu korist za sebe, svoju porodicu, ili svoje prijatelje.

Pisanje medija o ovoj temi i način na koji je o njoj pisano (nesenzacionalistički tekst, bez bespotrebnih političkih napada i diskvalifikacija) je nešto što se može istaći kao pozitivan primer otvaranja pitanja koje javnost ima interesa da zna i služiće kao korektor ponašanja političara. To je i u skladu sa principom odgovornosti koji nosiocima javnih funkcija nalaže potčinjavanje svakoj kontroli primerenoj njihovoj funkciji, kao i o odgovornosti političara pred javnošću.

Takođe, naglašavamo da nosioci javnih funkcija imaju obavezu i da podstiču i unapređuju ove principe vođstvom i ličnim primerom, što se u slučaju putovanja na Kubu nije moglo primetiti.

III POLITIKA U KULTURI

Standard: Objektivnost

Izvor Blic, 01.03.2009.

I u kulturi caruje partijski teror

Konkurs za čelnike petnaest gradskih ustanova kulture, raspisan krajem januara, zatvoren je. Rok za slanje prijave istekao je 13. februara, a kako se može saznati u Sekretarijatu za kulturu, stiglo je 60 prijava koje će biti razmatrane u narednih desetak dana. Iza ove suvoparne, administrativne informacije nezvanično se može čuti da je partijska pripadnost kriterijum prvog reda i da se između koalicionih partnera vode svakovrsni okršaji.

No, krenimo redom. Komisija za kadrove u kulturi (koju čine po dva predstavnika SPS i LDP, a tri Koalicije za evropsku Srbiju) počela je s radom septembra prošle godine. Tada su se dogovorili (na predlog DS) da se raspiše javni konkurs i da se, bez partijskih uplitanja, od prijavljenih izaberu nabolji. Bilo je izvesnih trvenja i rvanja u radu komisije (rasprava između SPS-a i DS oko Arhiva Beograda, LDP je postavio uslov da u njegovoj ingerenciji bude šest ustanova kulture...), a, kako se prepričava, stvar je dodatno zaoštrena kada je Dejan Randić, šef poslaničke grupe LDP u Skupštini grada, zatražio da ustanove uđu u stranačke kvote.

Napravljena je potom kategorizacija ustanova, a svakovrsnim pregovorima i trgovinama je odlučeno koja partija u kojoj ustanovi treba da ima poslednju reč. Tako su DS-u pripali Atelje 212, Beogradsko dramsko pozorište, Muzej Beograda, Istorijski arhiv, Dom omladine, Belef centar, Pozorište „Boško Buha“, Centar za likovno obrazovanje. LDP će odlučivati o čelnicima Zavoda za zaštitu spomenika kulture Beograda, Kulturnom centru Beograda, Bitefu i Centru za kulturu Mladenovac, G17 plus o Pozorištu na Terazijama i Centru za kulturu Lazarevac, a SPS o Pedagoškom muzeju i Kući legata.

Konkurs je, dakle, završen, sadašnjim upravnicima i direktorima mandat ističe krajem maja, ali zatvaranje konkursa, kako bruji po raznim krugovima, nije okončalo licitiranje imena i partijska nadigravanja. Nezvanično se može čuti da je bilo i ozbiljnih pritisaka iz Vlade Srbije na koja nisu ostali imuni ni najveći gradski oci. Priča se čak da je gradonačelnik Beograda usled pritisaka Beogradsko dramsko ustupio koalicionom partneru G17 plus i kandidata DS-a Kokana Mladenovića predviđenog za upravnika tog pozorišta „premestio u Atelje 212“.

* * *

Odluke o postavljenju na javne funkcije trebalo bi da se na osnovu kvaliteta, a ne na osnovu partijske pripadnosti. Kako se u navedenom primeru imenovanja prepliću elementi nesumnjive stručnosti i iskustva i partijske pripadnosti, ne možemo doneti jednostavan sud i celokupan proces imenovanja direktora pozorišta svrstati pod kršenje standarda javnog života. Neophodno je pažljivo sagledati sve elemente i insistirati na stručnosti, kvaliteta u dosadašnjim poslovima, kao i zahtevati od stranaka da na funkcije predlažu nestranačke ličnosti.